

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 29 Sayı/No: 2 Aralık/December 2025

**Aile Konutu Niteliğinin Hâle Münasip Evin
Haczedilmezliğiyle İlgili Hükümlerin Uygulanmasına
Etkisi**

**The Effect of the Qualification of Family Home on the Imple-
mentation of the Provisions Regarding the Non-attachability
of a Residence Appropriate to the Debtor's Living Conditions**

  Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇELİK*

 10.60002/ebyuhfd.1699714

ÖZ

Ailenin korunması bakımından önemli kurumlardan biri de aile konutu müessesesidir. Kanun koyucu, aileyi korumak amacıyla Türk Medeni Kanunu'nda aile konutuyla ilgili birtakım sınırlamalar düzenlemiştir. Ancak bunların arasında aile konutunun haczedilemeyeceği yönünde bir hüküm bulunmamaktadır. Öte yandan, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen ve aileyi koruma amacını da taşıyan ilgili hükme göre, borçlunun hâline münasip evi haczedilemez. Çoğu durumda bir evin hem aile konutu niteliğine sahip olması hem de borçlunun hâline münasip

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 15.05.2025 | **Kabul/Accepted:** 08.09.2025.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiş-
tir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind)
referees.

Atıf/Cite as: Ferhat Çelik, “Aile Konutu Niteliğinin Hâle Münasip Evin Haczedil-
mezliğiyle İlgili Hükümlerin Uygulanmasına Etkisi”, EBYÜ-HFD, C. 29, S. 2, Aralık
2025, (1245-1270).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

evi sayılması mümkündür. Böyle durumlarda söz konusu evin haczedilip haczedilemeyeceği, bu konuda varılan sonuçların dayanağı ve aile konutu niteliğinin haczedilmezlikle ilgili hükümlerin uygulanmasına etkisi konularının doktrindeki görüşler ve bilhassa güncel yargı kararları çerçevesinde ele alınmasında fayda vardır. Özellikle, eşlerden birine karşı yapılan bir icra takibi kapsamında aile konutu niteliği de bulunan hâle münasip bir evle ilgili olarak gerçekleştirilen haciz işlemi dolayısıyla, (takipte taraf olmamasına rağmen) borçlunun eşinin de icra hukukunda şikâyet yoluna başvurup başvuramayacağı konusu, doktrinde ve bilhassa yargı kararlarında tartışmalı bir meseledir.

Anahtar Kelimeler: Aile Konutu, Hâle Münasip Ev, Haczedilmezlik, İcra Hukuku, Şikâyet.

ABSTRACT

One of the important institutions for the protection of the family is the concept of the family home. The legislator has introduced certain restrictions on family home in the Turkish Civil Code for the purpose of protecting the family. However, these provisions do not include any rule explicitly stating that a family home is exempt from attachment. On the other hand, according to the relevant provision of the Execution and Bankruptcy Law, which also aims to protect the family, a residence appropriate to the debtor's living conditions cannot be attached. In most circumstances, a house may simultaneously qualify both as a family home and a residence appropriate to the debtor's living conditions. In such circumstances, it is beneficial to examine, within the framework of the opinions in the doctrine and especially the recent judicial decisions, whether this house may be subject to attachment, the legal grounds for the conclusions reached on this matter, and the effect of the qualification of the family home on the implementation of the provisions regarding the non-attachability. In particular, the issue of whether the debtor's spouse -despite not being a party to the execution proceeding- can also file a complaint in the execution law due to the attachment of a residence appropriate to the debtor's living conditions, which is also a family home, within the scope of an execution proceeding against one of the spouses, is a controversial issue in the doctrine and especially in judicial decisions.

Keywords: Family Home, A Residence Appropriate to the Debtor's Living Conditions, Non-attachability, Law of Execution, Complaint.

GİRİŞ

Modern hukuk sistemlerinde kural olarak kişilerin kendiliğinden hak almaları (ihkak-ı hak) yasak olduğundan, icra hukukunda borcunu yerine getirmeyen borçlu da ifaya ancak devletin cebri icra organları tarafından

zorlanabilir¹. Bu hâlde borcun konusu, para alacağı ise borçlunun yeterli miktarda mal varlığının haczedilip satılması, para alacağı dışında bir şey ise bunun yerine getirilmesi suretiyle alacaklının tatmini sağlanmaya çalışılır. Fakat belirtmek gerekir ki, özellikle konusu bir miktar paranın ödenmesi olan borçlarda, borçlu, mal varlığı ile sorumlu olup şahsen bir sorumluluğu söz konusu değildir².

Dolayısıyla, para alacağının tahsilini sağlamak için icra organlarınca yapılan haciz işleminin konusu, borçlunun mal ve haklarıdır. Zira borçluların mal varlığı değerleri, alacaklılarına karşı bir tür güvence oluşturur³. Ancak bunların tamamının alacaklıların güvencesi olarak sayılması mümkün değildir. Nitekim, borçlunun mallarını haczetme imkânı da sınırsız olmayıp bazı mal ve haklar için çeşitli amaçlarla haczedilmezlik hâlleri öngörülmüştür⁴. Bunlardan biri de ailenin korunması amacıdır.

Anayasa'nın temel hak ve ödevlerin yer aldığı kısmın üçüncü bölümünde, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler düzenlenmiştir. Buradaki ilk hüküm olan “Ailenin korunması ve çocuk hakları” başlıklı 41. mad-

-
- 1 Mehmet Kâmil **Yıldırım**/Nevhis **Deren-Yıldırım**, İcra ve İflas Hukuku, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 3; Volkan **Özçelik**, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 221; Ferhat **Çelik**, Haczedilmezlik Kavramı ve Özel Kanunlarda Düzenlenen Haczedilmezlik Hâlleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2024, s. 27; Şükran **Akgün**, Haczin Hukuki Niteliği, Der Yayınları, İstanbul 2020, s. 21; Serpil **Işık**, “İcra Hukuku’nda Yoksulluğun Önlenmesinde Bir Araç Olarak Haczedilmezlik”, 6. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali “Yoksulluk” Tebliğler, Editör, Prof. Dr. Adem Sözüer, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 686-689. Ayrıca bkz. ve karşı Hans-Joachim **Musielak**/Wolfgang **Voit**/Rolf **Lackmann**, Zivilprozessordnung Kommentar, 20. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2023, Buch 8, Vorbemerkung, kn. 1; Egbert **Peters**, “Grundrechtsverletzungen in der Zwangsvollstreckung”, Grundrechtsverletzungen bei der Zwangsvollstreckung (wissenschaftliches Symposium, Syros, 1995), Herausgeber: Kostas E. Beys (Athen 1996), s. 53.
 - 2 **Çelik**, s. 27. Benzer şekilde bkz. Hakan **Pekcanitez ve diğerleri**, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 11. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 1-3, 32; Sema **Taşpınar**, Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri (Haczedilmezlik ve Nedenleri), Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 1994, s. 4-25; Ayça Handan **Atakul Özata**, İcra ve İflas Kanunu Kapsamında Tamamen Haczedilmezlik, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 21-22.
 - 3 L. Şanal **Görgün**/Levent **Börü**/Mehmet **Kodakoğlu**, İcra ve İflas Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 200; **Çelik**, s. 27-28.
 - 4 **Taşpınar**, s. 25 vd.; **Çelik**, s. 28 vd.; **Atakul Özata**, s. 22 vd.; Muzaffer **Aydın**, Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 5 vd. Benzer şekilde ayrıca bkz. Hans Friedhelm **Gaul**, “Zur Problematik der Grundrechtsverletzungen in der Zwangsvollstreckung”, Grundrechtsverletzungen bei der Zwangsvollstreckung (wissenschaftliches Symposium, Syros, 1995), Herausgeber: Kostas E. Beys (Athen 1996), s. 27 vd.

deye göre, “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar*”. Burada devlete, kişilerin aile yaşamlarına müdahale etmeme ve gerektiğinde aileyi başkalarına karşı koruma ile ailenin huzur ve refahını sağlama görevi yüklenmiştir⁵. Nitekim kanun koyucu da bu kapsamda çeşitli düzenlemeler yaparak toplumun temeli olarak kabul edilen aileyi korumaya çalışmaktadır. İşte bu çalışmada borçlu ve ailesini korumak için yaşadıkları evin haczedilmezliğiyle ilgili hükümler genel hatlarıyla incelenecek⁶ ve aile konutu vasfının söz konusu hükümlerin uygulanmasına etkisi, doktrin ve özellikle güncel yargı kararları çerçevesinde ele alınacaktır.

I. GENEL OLARAK HÂLE MÜNASİP EVİN HACZEDİLMEZLİĞİ

İcra hukukunda Anayasa’nın ilgili hükümleri (karş. AY m. 20/f. 1 ve m. 41) gereği sadece borçlunun değil, ailesinin de menfaatleri korunmaktadır. Bu düşünceyle kanunda bazı düzenlemeler yapılmıştır⁷. Bunlardan belki de en önemlisi, haczedilmezlikle ilgili olanlardır. Böylece borçluyla birlikte ailesi de dikkate alınarak birtakım mal varlığı değerleri haczin dışında tutulmuş ve aile bireylerinin, borçluya karşı yapılan cebri icra işlemlerinden mümkün olabildiğince az etkilenmeleri amaçlanmıştır⁸.

5 Nihat **Bulut**, Sanayi Devriminden Küreselleşmeye Sosyal Haklar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 234. Ayrıca Anayasa m. 20/f. 1’e göre, “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*”

6 Borçlunun hâline münasip evinin haczedilmezliği ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Murat **Dönmez**, İcra ve İflâs Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK. m. 82/12), (Borçlunun Hâline Münasip Evinin Haczedilmezliği), Güncel Yayınevi, İzmir 2009, s. 25 vd.; Cenk **Akil**, “Yargıtay Kararları Işığında Hâline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m. 82/12)”, AÜHFD, C. 60, S. 4, 2011, s. 775-808; Gülfem **Akkıran**, Borçlunun Hâline Münasip Evinin Haczedilmezliği, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 46 vd.; İbrahim **Özbay**/Hüseyin **Karayaka**, “İslam ve Türk İcra Hukukunda Borçlunun Hâline Münasip Evinin Haczedilmezliği”, EBYÜHFD, C. 29, S. 1, 2025, s. 281-317.

7 Konuyla ilgili olarak bkz. Muhammet **Özekes**, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 178-179. Yazarın da belirttiği gibi icra hukukunda borçlunun yanında ailesinin de korunması, temel haklar bakımından bir zorunluluktur (**Özekes**, s. 178).

8 **Pekcanıtez ve diğerleri**, s. 21-22; **Özekes**, s. 178. Benzer yönde bkz. **Gaul**, s. 28; **Peters**, s. 54, 56; İbrahim **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s. 123-124; Mert **Namlı**, “Anayasa Mahkemesi’nin Aile Konutu Hakkında

Söz konusu hükümlerden biri de borçlu ve ailesinin evi ile ilgilidir. Zira hukukumuzda haczi caiz olmayan mal ve hakların düzenlendiği genel norm olan İcra ve İflas Kanunu⁹ (İİK) m. 82/f. 1, b. 12’ye göre, “*borçlunun haline münasip evi*” haczedilemez. Alman hukukunda da benzer olarak borçlu ve ailesinin sürekli barınma amacıyla kullandıkları (taşınır) haczine tabi çardak (*Wohnlauben*), bahçe evleri (*Gartenhäuser*) şeklindeki malları ve aynı amaçla kullandıkları benzer araçlarının (örneğin, karavanlar) haczedilemeyeceği düzenlenmiştir (ZPO § 811/1, 2)¹⁰. Fakat mehz İsviçre hukukunda borçlunun eviyle ilgili olarak böyle bir haczedilmezlik hükmüne yer verilmemiştir (bkz. ve karş. SchKG Art. 92)¹¹.

Dolayısıyla mehz Kanun’un aksine Türk hukukunda borçlunun sosyal durumu, yaşadığı yer, kendisi ve ailesinin¹² ihtiyaçları gibi hususlar dikkate alınarak belirlenecek konutun haczi, istisnai hâller haricinde¹³ mümkün değildir¹⁴. Borçlunun hâline münasip evinin haczedilmezliği için

Haczedilemezlik Şikayetinin İleri Sürülmesine İlişkin 12.12.2019 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi”, LHD, C. 18, S. 211, 2020, s. 3099-3100.

9 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı Kanun (RG. 19.06.1932/2128).

10 Bu konuda ayrıca bkz. Hans-Joachim Musielak/Wolfgang Voit/Jasmin Flockenhaus, Zivilprozessordnung Kommentar, 20. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2023, § 811, kn. 22; Urs Peter Gruber, Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, 2. Band, 6. Auflage, Herausgeber: Thomas Rauscher, Wolfgang Krüger, C. H. Beck, München 2020, § 811, kn. 27.

11 Isak Meier/Claudia Wyss, “Aktuelle Probleme der Zwangsvollstreckung aus Sicht des schweizerischen und türkischen Rechts”, Blätter für Schuldbetreibung und Konkurs, Konferenz der Betreibungs- und Konkursbeamten der Schweiz, 2010, s. 25-26; İlhan E. Postacioğlu/Sümer Altay, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 443-444; Taşpınar, s. 159-160; Çelik, s. 118; Gökçen Topuz, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlâmsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, ERÜHFD, C. 3, S. 1, 2008, s. 277, dn. 21; Akkiran, s. 43. Buna göre borçlunun barınmak amacıyla kullandığı taşınır malının dahi haczinin mümkün olduğu yönünde bkz. Postacioğlu/Altay, s. 443-444; Taşpınar, s. 159-160; Çelik, s. 118.

12 Zira hükümde her ne kadar “borçlunun” ifadesi kullanılsa da hâle münasip ev belirlenirken varsa borçlunun ailesi de dikkate alınmalıdır (Taşpınar, s. 171; Özçelik, s. 301-302; Özbay/Karayaka, s. 300-301; Işık, s. 714-717). Aynı yönde ayrıca bkz. Akkiran, s. 26 vd.

13 Bu istisnalar “haczedilmezlikten usulüne uygun olarak feragat edilmesi (İİK m. 83/a), takip konusu borcun evin bedelinden doğması (İİK m. 82/f. 2) ve evin kıymetinin yüksek olması” şeklinde ifade edilebilir. Haczedilmezliğin istisnaları için ayrıca bkz. Çelik, s. 383-399; Taşpınar, s. 289-299; Akkiran, s. 79 vd.

14 Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 513-519; Ramazan Arslan ve diğerleri, İcra ve İflâs Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 345; Taşpınar, s. 165 vd.; Görgün/Börü/Kodaköğlu, s.

o evde bizzat oturması şart değildir; kiraya verilmiş bir evin de haczedilemeyeceği ileri sürülebilir¹⁵. Ayrıca konuyla ilgili genel kabule göre, hâle münasip evin bir tane olma zorunluluğu yoktur. Borçlu ve ailesinin ihtiyaçları dikkate alındığında birden fazla ev için de haczedilmezlik (meskeniyet) iddiasında bulunulabilir¹⁶.

Haczedilmesi istenen bir konutun borçlunun hâline münasip evi olup olmadığını belirleyecek ve bu konudaki ilgili hükümleri ilk aşamada uygulayacak olan, haciz işlemini yapan icra memurudur¹⁷. Zira İİK m. 82/f. 4 uyarınca, “İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir”. Buna göre, bir mal varlığı değerinin haczi talep edildiğinde, bununla ilgili olarak haczedilmezlik hükmünün olup olmadığını araştırarak uygulama görevi, öncelikle icra memuruna aittir¹⁸. İcra memurunun bu konudaki işlemine karşı başvurulacak yol ise icra mahkemesinde “şikâyet”tir (bkz. İİK m. 16-18)¹⁹.

206-207, 211. Haczedilmezlikte bu tür kavramların (*hâline münasip gibi*) yer, zaman ve koşullara göre değişebildiği yönünde bkz. Çelik, s. 108; Özekes, s. 224; Musielak/Voit/Flockenhaus, ZPO § 811, kn. 11.

- 15 Baki Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, AÜHFD, C. 19, S. 1, 1962, s. 306; Postacioğlu/Altay, s. 444-445; Kuru, El Kitabı, s. 514-515; Arslan ve diğerleri, s. 345; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 213; Akkiran, s. 61-64; Özbay/Karayaka, s. 301; Akil, s. 783; Pekcanitez ve diğerleri, s. 175; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s. 208; Taşpınar, s. 173; Aydın, s. 38.
- 16 Kuru, Haciz, s. 306; Arslan ve diğerleri, s. 345; Kuru, El Kitabı, s. 515; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 213; Özbay/Karayaka, s. 301-302; Akil, s. 781. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Akkiran, s. 56-61.
- 17 Aynı yönde bkz. Arslan ve diğerleri, s. 345; Çelik, s. 379-380; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 213-214; Özbay/Karayaka, s. 302; Akkiran, s. 135-138; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s. 207.
- 18 Aynı yönde bkz. Kuru, El Kitabı, s. 525-528; Arslan ve diğerleri, s. 351-352; Akgün, s. 110, 239-240; Tolga Akkaya, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, C. 11, 2009, s. 852; Pekcanitez ve diğerleri, s. 170; Çelik, s. 379-380; Bedriye Tuğçe Balaban, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İcra Teşkilatı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s. 256; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 214.
- 19 Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelik, s. 399 vd.; Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukukunda; Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 55 vd.; Hakan Pekcanitez/Cemil Şimil, İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 5 vd.; Atakul Özata, s. 163 vd.; Akkiran, s. 47 vd.

II. AİLE KONUTU KAVRAMI VE HACZEDİLMEZLİKLE İLİŞKİSİ

A. Genel Olarak Aile Konutu Kavramı

Evlilik birliğinin ve ailenin korunması bakımından önem arz eden bir müessese de “aile konutu”dur²⁰. Doktrinde yapılan bir tanımda, “*Ailenin kullanımına özgülenmiş, dolayısıyla ailevi faaliyetlerin merkezini oluşturan ve bu bağlamda konut işlevine sahip, genellikle sabit nitelikte mekan (yer)...*” aile konutu olarak ifade edilmiştir²¹. Tanımdan da anlaşılabacağı üzere, genel olarak belirtmek gerekirse aile konutu için sürekli bir şekilde kullanma (ikamet etme) niyetinin bulunması, konutun ailenin ortak kullanımına özgülenmesi ve aile yaşamının merkezi hâline gelmesi gerekir²². Ayrıca aile konutu, istisnai durumlar haricinde tek bir yer olarak belirlenir²³.

B. Aile Konutunun Haczedilmezlikle İlişkisi

Aile konutu ile ilgili hükümler esas olarak Türk Medeni Kanunu²⁴ (TMK) m. 194’te düzenlenmiştir. Buna göre, “(1) *Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlandırmaz. (2) Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. (3) Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla*

20 Faruk **Acar**, Aile Hukukumuzda Aile Konutu - Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 15-16; Bilge **Öztan**, Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 295-296; Ahmet M. **Kılıçoğlu**, “Aile Konutu ve Konut Eşyası ile Sağlanan Koruma”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 527, 536-537. Bu konuda ayrıca bkz. Kemal **Döner**, Ailenin Korunması Bağlamında Aile Konutu Şerhi ve Şerhin Konutun Haczine ve Satışına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE, 2018, s. 79-80.

21 **Acar**, s. 18. Başka tanımlar için bkz. Mustafa **Dural**/Tufan **Öğüz**/Mustafa Alper **Gümüş**, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024, s. 185; **Kılıçoğlu**, s. 528-529; Murat **Dönmez**, “Aile Konutunun Haczi”, TBB Dergisi, S. 77, 2008, s. 349; **Öztan**, s. 298-299; Cem **Baygın**/Ahmet **Nar**, Medeni Hukuk Dersleri-II Aile Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 152; **Akkıran**, s. 92-94; **Akil**, s. 799; **Döner**, s. 66-68.

22 **Acar**, s. 20 vd.

23 **Acar**, s. 32 vd.; **Topuz**, s. 272. Bu konuda ayrıca bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 185; **Baygın/Nar**, s. 152. Ancak daha önce ele alındığı üzere, hâle münasip ev için bir tane olma zorunluluğu yoktur (bkz. yuk. I).

24 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Kanun (RG. 08.12.2001/24607).

ilgili gerekli şerhin²⁵ verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir. (4) Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur”. Bu hükümlerde görüldüğü gibi eşlerin aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olması şart değil; bu ev, kira sözleşmesiyle de sağlanmış olabilir. Ancak çalışmada eşlerden birinin malik olması ve aile konutu olarak kullanılan hâle münasip evin haczedilmesi ihtimali çerçevesinde konu ele alınmaktadır.

Hâle münasip evle ilgili olarak daha önce de ifade edildiği üzere²⁶, borçlu ve ailesi söz konusu evde yaşamasalar dahi kural olarak bu evin haczedilemeyeceği kabul edilmektedir. Ancak burada aile konutu olarak sürekli bir biçimde ikamet edilen²⁷, yaşam faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir evin haczedilip haczedilemeyeceği ve bu konudaki hükümlerin uygulanmasının nasıl etkileneceği hususu incelenmektedir.

Belirtmek gerekir ki, yukarıda değinilen TMK m. 194’te veya başka bir hükümde aile konutuyla ilgili bir haczedilmezlik hâline yer verilmemiştir. Her ne kadar TMK m. 194/f. 1’de, “Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça... aile konutunu devredemez...” denilmişse de burada kastedilen şey iradi devirlerdir. Doktrinde de belirtildiği üzere, bu hükmün kapsamına cebri icra neticesinde gerçekleşecek (iradi olmayan) devirler girmemekte ve bu durumda diğer eşin rızası aranmamaktadır²⁸.

25 Buradaki şerhin kurucu değil, açıklayıcı olduğu yönünde bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 191; **Öztan**, s. 322; **Acar**, s. 46-47; **Baygın/Nar**, s. 159; **Namlı**, s. 3102; **Dönmez**, Aile Konutu, s. 350-351. Bu konudaki görüşler için ayrıca bkz. **Döner**, s. 121 vd.

26 Bkz. yuk. I.

27 Ayrıca bu bakımdan ifade etmek gerekirse, yazlık bir ev, aile konutu olarak sayılmazken, duruma göre böyle bir ev borçlunun hâline münasip evi olabilir (**Akil**, s. 799). Yazlık olarak kullanılan bir evin de somut duruma göre hâle münasip ev kriterini taşıyabileceği yönünde ayrıca bkz. **Akkıran**, s. 65; **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 175.

28 **Acar**, s. 60; **Öztan**, s. 318; **Baygın/Nar**, s. 155; **Dönmez**, Aile Konutu, s. 351; **Topuz**, s. 273-275; **Akkıran**, s. 95; **Aslı Aykutan**, “Anayasa Mahkemesi’nin 2016/10454 Başvuru Numaralı Kararı Nazarında Aile Konutunun Haczedilmezliğine İlişkin Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Selçuk Öztekin’e Armağan, C. 1, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 442. Örneğin, konuyla ilgili bir karara göre, “... TMK’nın 705. maddesine ilişkin düzenleme dikkate alındığında cebri icra ile yapılan satışlarda mülkiyet tescilden önce alıcıya geçmektedir. Dolayısıyla dava tarihi itibarıyla aile konutu olarak kullanıldığı ileri sürülen taşınmaz iradi olmayan bir tasarruf sonucu aile konutu niteliğini yitirmiş duruma gelmektedir. Bu durumda TMK’nın 194. maddesi uyarınca işlem diğer eşin rızasına bağlı olmaktan çıkmış ve davacının aile konutu

Buna göre, mevcut düzenlemeler çerçevesinde esasında aile konutunun haczedilmesine bir engel yoktur²⁹. Ancak aile konutu, aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi olarak değerlendirilebilir. Zira aile konutu olarak özgülünen her konutun ayrıca borçlunun hâline münasip evi sayılması söz konusu olmayabilir³⁰. Şöyle ki, aile konutu, örneğin, kıymeti çok yüksek (lüks) bir ev olabilir. Bu durumda aile konutu sayılan, fakat borçlu ve ailesinin durumuna göre kıymeti fazla olan söz konusu ev, İİK m. 82/f. 3 uyarınca bedelinden hâline münasip bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir³¹.

Dolayısıyla aile konutu niteliğine sahip bir konut, ayrıca borçlu ve ailesinin hâline münasip evi olarak sayılıyorsa bunun haczi mümkün değildir. Fakat buradaki haczedilmezliğin kaynağı, ilgili evin aile konutu olması değil, borçlu ve ailesinin hâline münasip evi sayılmasıdır³². Buna göre, aynı zamanda aile konutu olan bir evin özellikleri (*örneğin, kıymeti, büyüklüğü vs.*), borçlu ve ailesinin durumuna uygunsa İİK m. 82/f. 1, b. 12 ve f. 4 gereğince haczedilmemesi gerekir. Buna rağmen haciz işlemi gerçekleştirilmişse şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurularak (bkz.

korumasından yararlanma olasılığı kalmamıştır...”, Yarg. HGK., E. 2017/2810, K. 2017/1721, 13.12.2017 (Lexpera, E.T. 03.04.2025). Aynı yönde bkz. Yarg. HGK., E. 2021/578, K. 2022/601, 26.04.2022 tarihli kararın karşı oy yazısı (Lexpera, E.T. 03.04.2025).

- 29 **Dönmez**, Aile Konutu, s. 351-352; **Topuz**, s. 273-275; **Namlı**, s. 3102-3104; **Akkıran**, s. 95, 98; **Aykutalp**, s. 442; **Atakul Özata**, s. 81-82; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s. 208. Ev üzerinde aile konutu şerhinin bulunmasının hacze engel olmadığı yönünde bkz. **Arslan ve diğerleri**, s. 345; **Döner**, s. 138-139; **İbrahim Aşık ve diğerleri**, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024, s. 181. Bu yöndeki bir kararda, “*TMK’nın 194. maddesi aynen ‘Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini fesh edemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz’ hükmünü içermektedir. Yasal bu düzenleme, aile konutunun tapu sicilinde maliki olan borçlunun borcundan dolayı alacaklıların yapacakları bir icra takibi sonucu satışına engel teşkil etmemektedir*” ifadelerine yer verilmiştir, Yarg. 12. HD., E. 5829, K. 8852, 25.04.2006 (Nazif Kaçak, Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 69-70). Ancak olması gereken hukuk bakımından, aile konutunun da haczedilmezliğinin düzenlenmesi gerektiği yönünde ayrıca bkz. **İbrahim Özbay**, “İcra ve İflâs Hukukumuzda Haczedilemezlikten Feragat (İİK. m. 83/a)”, AÜEHFD, C. IX, S. 1-2, 2005, s. 559, 567.

- 30 Aynı yönde bkz. **Akil**, s. 799; **Özbay**, s. 558-560; **Döner**, s. 154-155.

- 31 Benzer şekilde ayrıca bkz. ve karşı. **Akkıran**, s. 98-100.

- 32 **Özbay**, s. 559-560; **Aşık ve diğerleri**, s. 181; **Dönmez**, Meskeniyet, s. 38-39; **Dönmez**, Aile Konutu, s. 351-352; **Akkıran**, s. 95-100; **Namlı**, s. 3102-3104; **Döner**, s. 154-155. Konuyla ilgili değerlendirmeler için ayrıca bkz. aşa. IV.

İİK m. 16-18), söz konusu evin hâle münasip ev niteliği ispatlanıp yapılan haczin iptali sağlanabilir³³.

III. AİLE KONUTU NİTELİĞİNDEKİ HÂLE MÜNASİP EVİN HACZEDİLMESİ DURUMUNDA HACZEDİLMEZLİK ŞİKÂyetİNDE BULUNULMASI

A. Genel Olarak

Aile konutunun aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi olması durumunda, yukarıda da ifade edildiği üzere, istisnai bir hâl (bkz. İİK m. 82/f. 2-3; m. 83/a) yoksa bu evin haczedilmemesi gerekir. Fakat buna rağmen icra dairesince söz konusu evin haczi gerçekleştirilmiş olabilir. Bu durumda haczedilmezlik hâlinin ihlali, yapılan haciz işlemi hükümsüz kılmamakta³⁴, ilgililere işlemin kanuna aykırı olduğu veya somut olaya uygun olmadığı³⁵ gerekçesiyle icra mahkemesinde şikâyet yoluna (İİK m. 16-18) başvurma imkânı tanınmaktadır. Belirtmek gerekir ki, mehz İsviçre hukukunda durum kısmen farklıdır. Şöyle ki, kural olarak haczedilmezlikle ilgili hükümlerin ihlali hâlinde, on gün içinde şikâyet yoluna başvurulabilse de (SchKG Art. 17)³⁶, kamu yararı düşüncesiyle getirilen veya

33 Burada esas olarak ispatlanacak husus, evin aile konutu niteliği değil, hâle münasip ev (*hâle münasip evin haczedilmezliği hakkında bkz. yuk. I.*) niteliğidir. Ayrıca bu konuda yapılacak haczedilmezlik (meskeniyet) şikâyeti üzerine mahkemece verilebilecek kararlarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Akkıran**, s. 141-155.

34 Aynı yönde bkz. **Çelik**, s. 413-414. Alman hukukunda benzer şekilde bkz. ve karşı. **Musielak/Voit/Flockenhaus**, ZPO § 811, kn. 31-32; **MüKoZPO/Gruber**, ZPO § 811, kn. 20-22.

35 Örneğin, borçlu ve ailesinin oturdukları evin değerinin yüksek olduğu ve belirlenen bedelden aşağı olmamak kaydıyla haczedilip satılmasına karar verilmesi üzerine, borçlunun eşinin şikâyet yoluna başvuru gerekçesi, “... *bilirkişiler tarafından internet üzerinden temin edilen ilana dayalı olarak haline münasip ev değeri belirlenmesinin hatalı olduğunu, taşınmaz fiyatlarındaki aşırı artış nedeni ile 1.190.000TL’ye stüdyo daire dahi satın alınamayacağını, yerel mahkemece alacak ve borçlunun menfaatlerinin dengelendiği belirtilmiş ise de müvekkilinin hayatını devam ettirebilmesi için zorunlu konut hakkını kaybetmesine neden olacağı...*” şeklindedir, İstanbul BAM 23. HD., E. 2023/1143, K. 2023/1446, 25.05.2023 (<https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/meskeniyet-iddiasinda-borclu-haricindeki-kisilere-yorum-yolu-ile-dava-acma-hakki-taninmasi-mumkun-degildir>, E.T. 14.02.2025).

36 Thomas **Winkler**, Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, 4. Auflage, basierend auf der 1911 erschienenen 3. Auflage von Carl Jaeger, Herausgeber: Jolanta Kren Kostkiewicz, Dominik Vock, Schulthess Verlag, Zürich 2017, Art. 92, kn. 92; Jolanta **Kren Kostkiewicz**, SchKG Kommentar, Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen, 20. Auflage, Orell Füssli Verlag, Zürich 2020, Art. 92, kn. 7, 10.

takipte taraf olmayan ilgililerin menfaatleri için öngörülen düzenlemeleri ihlal eden icra işlemleri hükümsüz olup, bu durumda on günlük şikâyet süresi uygulanmaz ve ilgililerin şikâyetinde bulunup bulunmadığına bakılmaksızın tetkik merci, hükümsüzlüğü kendiliğinden gözeterek bunu tespit edici nitelikte bir karar verir (SchKG Art. 22)³⁷.

İcra hukukunun kendine özgü bir hukuki çaresi olan ve hukukumuzda kural olarak icra dairelerinin hukuka aykırı işlemlerine karşı gidilen şikâyet yoluna³⁸ esasında taraflar başvursa da ilgili işlemten dolayı menfaati ihlal edilen üçüncü kişiler de bu yola başvurumaktadırlar³⁹. Bu çerçevede, aile konutu niteliği de bulunan hâle münasip bir evle ilgili olarak gerçekleştirilen haciz işlemi dolayısıyla borçlu dışında, eşinin⁴⁰ de menfaati ihlal edilen üçüncü kişi sıfatıyla, haczedilmezlik hükmüne (İİK m. 82/f. 1, b. 12) dayanarak şikâyet yoluna (İİK m. 16-18) başvurup başvuramayacağı konusu tartışmalı bir meseledir.

-
- 37 Bu konuda bkz. **Winkler**, SchKG Art. 92, kn. 93; **Kren Kostkiewicz**, SchKG Art. 92, kn. 17; Thomas **Bauer**/Daniel **Stahelin**, Basler Kommentar, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs Ergänzungsband zur 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017, SchKG Art. 22, kn. 7-18; **Pekcanitez/Simil**, s. 137-138, 148-150; **Aykutalp**, s. 427-428; Sema **Taşpınar Ayvaz**, “İcra ve İflâs Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve Hükümsüzlük”, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 1540-1546; **Çelik**, s. 122. Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki, 14.08.2025 tarihinde yayımlanan ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nun yerine getirilmek istenen “Cebrî İcra Kanunu” taslağında, benzer bir düzenlemenin Türk hukukunda da yapılma düşüncesinin olduğu görülmektedir (<https://mgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cebr-i-cra-kanunu-taslagi24072025041230>, E.T. 15.08.2025). Taslağın “Hükümsüz işlemler” başlıklı 30. maddesine göre, “(1) Kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemler hükümsüzdür. (2) Mahkeme, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde hükümsüzlüğü her zaman tespit edebilir ve gerekli kararı verir”. Burada SchKG Art. 22’de olduğu gibi birtakım işlemlerin hükümsüz sayılması öngörülmektedir.
- 38 Şikâyetin tanımı için bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 5-7, 48-49; **Arslan ve diğerleri**, s. 90; **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 64; Necmeddin M. **Berkin**, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1980, s. 393; **Muşul**, s. 55; **Kuru**, El Kitabı, s. 103; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 51.
- 39 Şikâyetin tarafları hakkında bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 223 vd.; **Çelik**, s. 401-406. Ayrıca, Cebrî İcra Kanunu Taslağında da üçüncü kişilerce şikâyet yoluna başvurulabileceği açık bir şekilde hükme bağlanmak istenmektedir (m. 22/f. 2). Bu konuda ayrıca bkz. aşa. III, D.
- 40 Aile konutuyla ilgili hükümler eşlere yönelik olduğundan diğer aile bireyleri bakımından değerlendirmede bulunulmayacaktır. Söz konusu hükümlere de (bkz. TMK m. 194) bakıldığında genelde eşten bahsedilmiş olup, örneğin, çocukların ailelerinden bağımsız bir şekilde başka yerde kurdukları ev, aile konutu olarak sayılmamaktadır (**Dönmez**, Aile Konutu, s. 349).

B. Borçlunun Eşinin Haczedilmezlik Şikâyetinde Bulunup Bulunamayacağı Konusunda Doktrindeki Görüşler

Hâle münasip evin haczedilmesi durumunda borçlunun eşinin de şikâyet yoluna başvurup başvuramayacağı hususunda doktrinde farklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Konuyla ilgili azınlıkta kalan görüşe göre, hâle münasip ev üzerinde “aile konutu şerhi” olsa bile borçlunun eşi haczedilmezlik şikâyetinde bulunamaz; bu yola sadece takip borçlusu başvurabilir⁴¹. Görüldüğü üzere bu görüşte şikâyet yoluna başvurabilecek kişilerin kapsamını daraltıcı bir değerlendirme yapılmıştır.

Doktrindeki baskın görüş ise borçlu ve ailesinin menfaatleri gözetilerek düzenlenen haczedilmezlik hükümlerine aykırı olarak yapılan işlemlerden dolayı, menfaati ihlal edilen aile bireylerinin ve özellikle de borçlunun eşinin şikâyet hakkının bulunduğunu savunmaktadır⁴². Belirtmek gerekir ki, İsviçre hukukunda da benzer durumlarda borçlu dışında aile bireylerinin de ayrıca şikâyetle bulunabilecekleri kabul edilmektedir⁴³. Konumuz bakımından değerlendirildiğinde, hukukumuzdaki baskın görüşe göre, borçlunun aile konutu niteliğine sahip olan hâle münasip evinin haczedilmesi durumunda, takipte taraf olmamasına rağmen borçlunun eşi de şikâyet yoluna başvurabilir⁴⁴.

41 **Muşul**, s. 479; **Aydın**, s. 39-40.

42 **Kuru**, Haciz, s. 290, 320; **Kuru**, El Kitabı, s. 106; **Arslan ve diğerleri**, s. 93-94, 345-346; **Akil**, s. 796-797, 801-802; **Berkin**, s. 399-400; **Pekcanitez/Simil**, s. 248, 251; **Aşık**, s. 123-126; **Çelik**, s. 401-404; **Topuz**, s. 277-278; **Muhammet Özkes/Pınar Çiftçi**, “Anayasa Mahkemesinin Aile Konutunun Haczedilmezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirme ve Eleştiriler”, *Lexpera Blog* (09.04.2020), s. 2, E.T. 25.04.2025; **Namlı**, s. 3110-3111; **Yıldırım/Deren-Yıldırım**, s. 185; **Dönmez**, Aile Konutu, s. 352; **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 22, 67-68, 175; **Dönmez**, Meskeniyet, s. 37-41; **Akkıran**, s. 121-125; **Aykutalp**, s. 432-433, 441-443. Aynı yönde ayrıca bkz. **Musiellak/Voit/Lackmann**, ZPO § 766, kn. 19.

43 **Winkler**, SchKG Art. 92, kn. 92; **Taylan Özgür Kiraz**, “İsviçre Federal Mahkemesinin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikâyet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 561-565. Yapılan işlemten dolayı menfaati etkilenen üçüncü kişilerin de şikâyet hakkına sahip olduğu yönünde bkz. **Bauer/Stahelin**, SchKG Art. 17, kn. 40. Benzer şekilde, ihtiyati haczin konusu yapılan haczi caiz olmayan mallarla ilgili olarak menfaati ihlal edilen her ilgilinin şikâyet yoluna başvurabileceği yönünde bkz. **Dominic E. Tschümperlin**, “Arrest unpfändbarer Vermögenswerte: Wie anfechten?”, *Anwaltsrevue: Das Praxismagazin des schweizerischen Anwaltsverbandes*, S. 420, 2019, s. 421-422.

44 **Arslan ve diğerleri**, s. 345-346; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s. 31, 208; **Akil**, s. 800-802; **Akkıran**, s. 124-125; **Döner**, s. 150; **Namlı**, s. 3110-3111; **Topuz**, s. 277-279;

C. Borçlunun Eşinin Hacedilmezlik Şikâyetinde Bulunup Bulunamayacağı Konusunda Yargı Kararları

1. Yargıtayın Uygulaması

Borçlunun hâline münasip evinin hacziyle ilgili olarak, şikâyeteye başvurabilecek kişiler bakımından Yargıtay kararlarında daraltıcı bir yorum benimsendiği ifade edilebilir. Zira, Yargıtayın konuyla ilgili yerleşik içtihatlarına göre şikâyet hakkı sadece borçluya ait olup (*hacedilen mal aile konutu niteliğindeki hâle münasip ev dahi olsa*) borçlunun eşi takipte taraf olmadığından şikâyet yoluna başvuramaz. Örneğin, üzerinde aile konutu şerhi bulunan böyle bir evin hacedilmesinin hukuka aykırı olduğu iddiasıyla borçlunun eşinin yaptığı şikâyet başvurusu ile ilgili olarak güncel bir kararda, “... *Takip dosyasının tarafı olmayan 3. kişinin hacedilmezlik şikâyetinde bulunma hakkı olmadığı kanuni düzenleme ve Yargıtay içtihatları ile istikrarlı şekilde uygulanmakta olup, hacedilmezlik şikâyetinin ancak takip borçlusu tarafından ileri sürülebileceği, borçlunun şahsına sıkı sıkıya bağlı bu hakkın borçlu haricindeki kişilerce ileri sürülmesinin mümkün olmadığı, Anayasa Mahkemesi kararında; aile konutu kavramı ile haline münasip ev kavramı arasında özdeşlik kurulmuş ise de; her iki kavramın özdeş olmadığı, 2004 Sayılı Kanunun 82. maddesinde “borçlunun haline münasip evi” kavramı kullanılmış olup, kanun koyucunun amacının meskeniyet iddiasında bulunma hakkını sadece borçluya tanımak olduğu, borçlu haricindeki kişilere yorum yolu ile dava açma hakkı tanınmasının olanaklı olmadığı...*” ifadelerine yer verilmiştir⁴⁵. Görüldüğü gibi, konuyla ilgili doktrinde azınlıkta kalan görüşe ve Yargıtayın

Aşık ve diğerleri, s. 66-67, 170, 181. Benzer durumlarda borçlu ve üçüncü kişilerin birlikte şikâyet yoluna başvurabilecekleri, diğer bir ifadeyle, şikâyet arkadaşlığının da söz konusu olabileceği hususunda ayrıca bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 266-269. Örnek olarak bkz. Anayasa Mahkemesinin Nurcan Taş Başvurusu (B. No. 2021/7065, 19.11.2024) ile ilgili kararındaki başvuru özeti.

- 45 Yarg. 12. HD., E. 2023/7381, K. 2024/3595, 17.04.2024 (<https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/meskeniyet-iddiasinda-borclu-haricindeki-kisilere-yorum-yolu-ile-dava-acma-hakki-taninmasi-mumkun-degildir>, E.T. 14.02.2025). Aynı yönde başka bir karara göre, “... *İİK’nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendi gereğince, borçlunun “haline münasip” evi hacedilemez. Bu maddeye dayalı hacedilmezlik şikâyetinde bulunma hakkı sadece borçluya aittir. Somut olayda şikâyetçinin icra takibinde taraf sıfatı olmadığından, yukarıda anılan yasa maddesi gereğince meskeniyet şikâyetinde bulunma hakkı da yoktur. Mahkemece şikâyetin aktif husumet yokluğu nedeniyle reddi gerekir...*”, Yarg. 12. HD., E. 2022/8262, K. 2023/861, 14.02.2023 (Lexpera, E.T. 14.02.2025). Bu yönde başka kararlar için bkz. Yarg. 12. HD., E. 2022/13263, K. 2023/789, 13.02.2023; Yarg. 12. HD., E. 2023/1354, K.

istikrar kazanmış kararlarına göre, borçlunun eşi, (aile konutu niteliği bulursa bile) hâle münasip ev hakkında yapılan hacze karşı şikâyet yoluna başvuramaz.

2. Anayasa Mahkemesinin Görüşü

Konuya ilişkin olarak Yargıtayın aksine Anayasa Mahkemesi, aile konutu niteliği bulunan hâle münasip evle ilgili olarak borçlunun eşinin de şikâyet yoluna başvurabileceğini kabul etmektedir. Örneğin, yakın tarihli bir kararda eşlerden birinin borcundan dolayı aile konutu ve aynı zamanda hâle münasip ev olan bir taşınmazın haczedilemeyeceğine ilişkin olarak diğer eş tarafından yapılan şikâyetin, aktif husumet ehliyetinin⁴⁶ bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesi üzerine Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuru sonucunda, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Karara göre, sadece eşlerden birinin mülkiyetinde olsa da bu konuttan tüm aile bireyleri yararlanmaktadır. Haczedilen evin, aile konutu olduğu durumlarda “hâline münasip ev” kavramının, sadece borçlunun değil, “borçlu ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun olan konut” şeklinde anlaşılması gerektiği ve aile hayatına saygı hakkına yönelik güvencelerin devreye girdiği vurgulanmıştır. Bu nedenle, aile hayatına saygı hakkının etkin bir şekilde kullanılması ve korunmasıyla ilgili olarak, devletin pozitif yükümlülükleri (*etkili mekanizmalar kurma, bu kapsamda usule ilişkin gerekli güvenceleri sunan yargısal prosedürleri sağlama gibi*) çerçevesinde, hakları doğrudan etkilenen aile bireylerine de yargısal yollara başvurma imkânının tanınması; ayrıca, Anayasa’nın 20. ve 41. maddelerindeki güvencelere uygun olmadığından, bu konudaki daraltıcı yorumlardan da kaçınılması gerekir⁴⁷.

2023/8239, 05.12.2023; Yarg. 12. HD., E. 2020/3733, K. 2020/7289, 21.09.2020; Yarg. 12. HD., E. 2016/7766, K. 2016/13560, 09.05.2016 (Lexpera, E.T. 25.04.2025). Aynı yönde bazı kararlar için ayrıca bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 248-250; Uğur **Bulut**, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesis ve Haczedilmezlikten Feragat”, DEÜHFD, Prof. Dr. Burhan Ceyhan’a Armağan, C. 12, 2010, s. 1082, dn. 30.

46 Kararda kullanılan (dava ehliyeti, sıfat gibi) terimlerle ilgili haklı eleştiri için bkz. **Özekes/Çiftçi**, s. 2. Ayrıca bkz. aşa. dn. 61.

47 Kararın ilgili kısımları şu şekildedir: “... 10. Anayasa’nın 20. ve 41. maddelerinde düzenlenen aile hayatına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülük, sadece belirtilen hakka keyfî surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp öncelikli olan bu negatif yükümlülüğe ek olarak aile yaşamına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içermektedir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (Murat Atılgan, B. No:

2013/9047, 7/5/2015, § 26; Emine Göksel [GK], B. No: 2016/10454, 12/12/2019, § 34). Devletin söz konusu pozitif yükümlülüğü, etkili mekanizmalar kurma, bu kapsamda gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal prosedürleri sağlama ve bu suretle yargısal ve idari makamların bireylerin, idare ve özel kişilerle olan uyumsuzluklarında etkili ve adil bir karar vermelerini temin etme sorumluluğunu da içermektedir (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, §§ 36, 40; Semra Özel Üner, B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 36; Emine Göksel, § 38; Muteber Bayraktar, B. No: 2019/28943, 8/2/2023, § 11).

11. Öte yandan Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinin aile konutuyla ilgili olarak devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin mülkiyet hakkından bağımsız olduğunun altı çizilmelidir (Emine Göksel, § 43). Sadece eşlerden birinin mülkiyetinde olsa bile **aile konutu tüm aile bireylerince kullanılmakta** yani tüm aile bireylerinin aile konutu üzerinde birlikte zilyetlikleri söz konusu olmaktadır. Ailenin sosyal ve ekonomik yaşamı açısından son derece önemli bir yere sahip olan **aile konutu, eşlerin mutluluğu ve çocukların geleceği için** bir güvence, evlilik kurumunun ve aile hayatının sürmesini sağlayan ve aileyi bir çatı altında toplayan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir (Melahat Karkin [GK], B. No: 2014/17751, 13/10/2016, § 52; Emine Göksel, § 35; Muteber Bayraktar, § 12). Bu bağlamda aile konutunun haczedilmesine karşı borçlunun eşinin aile konutu güvencesinden kaynaklanan haklarını ileri sürebilme ve bunları yargı mercilerinde tartışabilme imkânına sahip olması gerektiği açıktır. Aksi takdirde ailenin yaşamını sürdürdüğü konutun aile konutu güvencesinden yararlanmasının hiçbir anlamının kalmadığı vurgulanmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Yıldız Eker [GK], B. No: 2015/18872, 22/11/2018, § 39; Emine Göksel, § 44).

12. Anayasa Mahkemesi Emine Göksel kararında aile hayatına saygı hakkının etkin şekilde kullanımı ve korunması hususundaki pozitif yükümlülükler çerçevesinde hakları doğrudan etkilenen aile bireylerine yargısal yollara başvurma hakkı tanınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Kararda aile konutundan kaynaklanan anayasal güvencelerin ihlalinin tespiti, durdurulması ve giderilmesi amacıyla oluşturulacak mekanizmalara başvuru imkânının sadece konuta malik olan eş tarafından değil bazı durumlarda malik olmayan eş tarafından da kullanılabilmesi gerektiği, aile konutunun maliki olmayan eşin koruyucu yetkileri kullanmasının engellenmesinin **devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlali sonucunu doğurabileceği**, aile konutunun haczedilmesine karşı borçlunun eşinin de yargı yoluna gitmekte hukuki yararının olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte ... İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde öngörülen haciz yasağının temel gayesinin borçlunun hâline münasip evinin haczedilmesini önlemek suretiyle borçlunun barınma hakkını korumak ise **de hacze konu meskenin aynı zamanda aile konutu niteliğinde olması** hâlinde borçlu ile alacaklının farklı menfaatlerinin dengelenmesinde artık Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde öngörülen aile hayatına saygı hakkına yönelik güvencelerin de devreye girdiği vurgulanmıştır. Bu durumda haczedilen evin aile konutu olduğu hâllerde hâline münasip ev kavramının sadece borçlunun değil borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun olan konut biçiminde anlaşılması gerektiği sonucuna varılmıştır (Emine Göksel, §§ 41-44; Muteber Bayraktar, §§ 13, 14).

13. Somut olayda başvurunun aile konutu olduğunu belirttiği taşınmaz hakkında alacaklı tarafından iki farklı dosya kapsamında haciz işlemi yapılmış, meskeniyet iddiasına dayalı haczedilemezlik şikâyeti ise Mahkeme tarafından aktif husumet

D. Cebrî İcra Kanunu Taslağında Konunun Ele Alınışı

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun yürürlükten kaldırılarak bu alanda yeni bir kanunun kabul edilmesi amacıyla hazırlanan "Cebrî İcra Kanunu" Taslağında konuyla ilgili birtakım hükümlere yer verilmiştir. Genel olarak şikâyet yoluna başvurulması konusunda, "*Şikâyet yoluna, takibin tarafları ve hukuki yararı bulunmak kaydıyla üçüncü kişiler başvurulabilir*" şeklinde bir hüküm (m. 22/f. 2) getirilerek, hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin de bu yola başvurabileceğinin açıkça düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında, Taslakta "Haczedilemeyen mal, hak ve alacaklar" başlığını taşıyan m. 161/f. 1, k bendinde "borçlunun hâline münasip evinin" haczedilemeyeceği belirtilmiş; aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise, "*Birinci fıkranın (k) bendindeki evin aile konutu olması hâlinde, borçlunun eşi de hâline münasip ev şikâyetinde bulunabilir*" ifadelerine yer verilmiştir. Böylece borçlunun hâline münasip evinin aynı zamanda aile konusu olması durumunda, borçlunun eşinin de şikâyetinde bulunabileceğinin açıkça hükme bağlanması öngörülmektedir. Burada belirtmek gerekir ki, esasında, takipte taraf olmayan eş, Taslaktaki m. 22/f. 2 hükmü uyarınca hukuki yararını ispatlayarak şikâyet yoluna başvurabilecek iken; aile konutu olan hâline münasip ev bakımından kanun koyucu, hukuki yararın ayrıca ispatını aramaksızın, borçlunun eşine doğrudan şikâyet hakkı tanıyan özel bir düzenleme getirmek istemektedir. Dolayısıyla Taslaktaki ilgili hükümler aynen kabul edilirse kural olarak, takipte

ehliyeti bulunmadığından reddedilmiştir. Mahkemenin anılan kararında haczedilemezlik şikâyetini ileri sürebilme ehliyetini icra takibine taraf olanlarla sınırlayan yorumu nedeniyle başvurunun aile konutuna ilişkin olarak Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvencelerin gözetilmediği iddialarını öne sürme ve bunlara saygı gösterilip gösterilmediğini tartışırma imkânı ortadan kaldırılmıştır. Bu bağlamda yargılama bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde, taşınmazın üzerine konulan hacizden doğrudan etkilenecek başvurunun aile konutuna ilişkin güvencelerden yararlanarak meskeniyet iddiasıyla dava açabileceği, dolayısıyla Mahkemenin uyumsuzluk konusu evin aile konutu olup olmadığına yönelik bir tartışma da yapmaksızın *dava ehliyetine ilişkin daraltıcı yorumunun* Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvencelere uygun olmadığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Emine Göksel, § 45; Muteber Bayraktar, § 15).

14. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülükler yerine getirilmediği anlaşılmakla Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının **ihlal edildiğine** karar verilmesi gerekir", AYM, Nurcan Taş Başvurusu, B. No. 2021/7065, 19.11.2024. Aynı yönde kararlar için bkz. AYM, Muteber Bayraktar Başvurusu, B. No. 2019/28943, 08.02.2023; AYM, Emine Göksel Başvurusu, B. No. 2016/10454, 12.12.2019. En son belirtilen kararla ilgili ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. **Özekes/Çiftçi**, s. 1-4; **Namlı**, s. 3085 vd.; **Aykutalp**, s. 421 vd.

taraf olmayan bir kişinin şikâyet yoluna başvurabilmesi için hukuki yararını ispatlaması gerekecektir. Fakat aile konutu niteliğini haiz bir hâle münasip ev söz konusu olduğunda, borçlunun eşinin şikâyet yoluna başvurmasında hukuki yararının bulunduğu, kanun koyucu tarafından açık bir şekilde kabul edilmiş olacaktır⁴⁸.

IV. DEĞERLENDİRME

Doktrinde ve yargı kararlarında ifade edildiği gibi kanaatimizce de aile konutu niteliği tek başına haczedilmezlik sağlamaz. Nitekim konuyla ilgili düzenlemelerde de bu yönde bir hüküm bulunmamaktadır. Haczedilmezlik hâlleri, borçlunun mal varlığından alacağını elde etmeye çalışan alacaklının en başta alacak hakkını ve dolayısıyla mülkiyet hakkını sınırlandırdığından, haczedilmezliğin kanunda açıkça düzenlenmesi gerekir (bkz. ve karş. Anayasa m. 13, 35)⁴⁹. Aile konutuyla ilgili doğrudan böyle bir hüküm bulunmadığından, esas itibarıyla aile konutu haczedilebilir. Ancak aile konutu aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi ise bu durumda hâle münasip evden kaynaklı bir haczedilmezlik hâli söz konusu olur (bkz. İİK m. 82/f. 1, b. 12).

Aile konutu niteliğine sahip hâle münasip bir evle ilgili yapılan haciz işleminden dolayı şikâyet yoluna başvurulmasına ilişkin olarak da doktrindeki baskın görüşün ve Anayasa Mahkemesi kararlarının daha yerinde olduğu kanaatindeyiz. Buna göre, icra memurunun işlemleri sebebiyle başta icra takibinin tarafları (alacaklı ve borçlu) olmak üzere, menfaati ihlal edilen ve şikâyet yoluna başvurmakta hukuki yararı bulunan üçüncü kişiler de bizzat veya avukatları aracılığıyla şikâyetin tarafı olabilirler. Nitekim haczedilmezlikle ilgili bazı hükümlerin ihlali durumunda da yapılan işlemler, sadece alacaklı veya borçlunun değil, ilgili üçüncü kişilerin (örneğin, borçlunun ailesinin) menfaatlerini de zedeleyebilir. Bu bakımdan borçlunun ailesinin menfaatlerinin de korunduğu haczedilmezlik hâlleri ihlal edildiğinde, borçlu haricinde aile bireyleri de şikâyetle bulunabilmelidirler.

Kanaatimizce, doktrindeki baskın görüş ile Anayasa Mahkemesinin değerlendirilmesi daha isabetli olup, bu çerçevede, aile konutu niteliği taşıyan hâle münasip evin haczedilmezliğini, borçlunun eşi de (menfaati ihlal edilen ilgili olarak) şikâyet yoluyla ileri sürebilir. Zira aile konutu ve

48 Belirtmek gerekir ki, Taslağın mevcut gerekçesinde bu yönde bir açıklama bulunmasa da konuyla ilgili oluşabilecek tereddütlerin önüne geçilmesi bakımından, gerekçeye böyle bir açıklamanın eklenmesinin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

49 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelik, s. 90-95.

hâle münasip ev hakkındaki hükümlerde dikkate alınan menfaatler (*örneğin, evlilik birliğinin ve ailenin korunması*) için etkin bir hukuki korumanın sağlanması amacıyla borçlunun eşine de şikâyet imkânı tanımak gerekir. Hatta bu yöndeki bir görüşe göre, aile konutunun kaybına neden olup ailenin barınma hakkını tehlikeye düşüreceğinden, aile konutu niteliğinde olan hâle münasip evin haczedilmezliğinden, TMK m. 194 çerçevesinde diğer eşin rızası olmaksızın feragat dahi edilemez⁵⁰. Ancak bakıldığında, kanunda hangi hâllerde diğer eşin rızasının aranacağı düzenlenmiştir (bkz. TMK m. 194) ve bunlar evin aile konutu niteliğiyle ilgilidir. Haczedilmezlik ise hâle münasip ev niteliğinden kaynaklanan bir durumdur (bkz. İİK m. 82/f. 1, b. 12)⁵¹. Bu bakımdan katıldığımız görüşe göre, aile konutu niteliğinde olan hâle münasip evin haczedilmezliğinden feragat için diğer eşin rızasının bulunması şart değildir. Zira rıza için TMK’de belirli bir süre öngörülmediğinden, yapılan haczin kesinleşmesi, belirsiz bir süreye bağlanmış olur ve bu durumda alacaklıların menfaatleri önemli ölçüde zedelenebilir⁵². Dolayısıyla bu görüşe üstünlük tanınmasının, ilgililerin menfaatleri arasında makul bir dengenin sağlanması bakımından daha isabetli olduğu kanaatindeyiz. Diğer taraftan, burada borçlunun eşinin menfaatleri de göz ardı edilmemektedir. Zira takipte taraf olmayan eşin de ayrıca haczedilmezlik şikâyetinde bulunma hakkını haiz olduğunu savunduğumuz için borçlu eşin haczedilmezlikten feragat edip etmemesi, diğer eşin hakkını etkilemez; kendisi de ayrıca şikâyet yoluna başvurabilir⁵³.

Yukarıdaki değerlendirmeler çerçevesinde, Yargıtayın kararlarındaki ve doktrinde azınlıkta kalan görüşteki aksi tutumun (*borçlunun eşinin şikâyet yoluna başvuramayacağı yönünde*), kanun koyucunun anılan hükümlerdeki aileyi koruma doğrultusundaki düşüncesine ve genel olarak şikâyet müessesesinin amacına da ters düştüğü kanaatindeyiz. Çünkü bu yolun amacı, icra memurlarının işlemlerinin kanuna uygun olmasını sağlamak ve bu vesileyle ilgili kişilerin menfaatlerini korumaktır⁵⁴. Dolayısıyla

50 Akil, s. 800-801.

51 Burada TMK m. 194 karşısında İİK m. 82/f. 1, b. 12 hükmünün özel bir hüküm olarak kabul edilmesi ve haczedilmezlikten feragat konusunda diğer eşin açık rızasının aranmaması gerektiği hususunda bkz. Özbay, s. 567.

52 Özbay, s. 560, 567. Benzer şekilde bkz. Bulut, Feragat, s. 1081. Ayrıca bu konudaki görüşler için bkz. Döner, s. 159-160.

53 Aynı yönde bkz. Bulut, Feragat, s. 1081-1082; Döner, s. 158-160; Aşık, s. 123-126; Çelik, s. 390, 403-404; Topuz, s. 278-279; Winkler, SchKG Art. 92, kn. 92; Dönmez, Meskeniyet, s. 161-162; Atakul Özata, s. 85, 210.

54 Şikâyetin amacı hakkında bkz. Pekcanitez/Simil, s. 7-11.

ıyla burada şikâyet yoluyla işlemin kanuna uygun bir şekilde yapılıp yapılmadığının denetlenmesi, bu yola kimin başvurduğundan daha önemli olmalıdır⁵⁵. Nitekim şikâyet bakımından davacı-davalı gibi, davalara özgü terimler yerine şikâyet eden, şikâyet olunan (karşı taraf) veya ilgili (bkz. İİK m. 18/f. 3) gibi ifadeler kullanılarak⁵⁶ bu yola başvuran kişilerin kapsamının genişletilmesi düşüncesi vardır. Daha önce de belirtildiği üzere⁵⁷, Cebrî İcra Kanunu Taslağında hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin de şikâyet yoluna başvurabilecekleri açıkça hükme bağlanmak istenmektedir (m. 22/f. 2).

Mevcut durumda da hukuka aykırılığın, hukuki yararı bulunan⁵⁸, yapılan işlemde dolayı menfaati doğrudan zedelenen ilgili bir kişi tarafından ileri sürülmesi yeterli olmalıdır. Zira icra mahkemesinin en önemli yargısal görevi, icra dairelerini şikâyet yoluyla denetlemektir⁵⁹ ve bu görevi yerine getirirken her ne kadar kendiliğinden harekete geçmesi Türk hukukunda esas olarak kabul edilmese de⁶⁰ şikâyet yolunun menfaati bulunan bir ilgili tarafından işletilmesine izin verilmelidir. Aksi takdirde konuyla ilgili daraltıcı yorum yapılır ve şikâyet yoluna başvuru bakımından

55 Hukukumuzda şikâyete başvuranın, hukuki yararı bulunan bir kişi olması aranmakla birlikte, karşı tarafın kim olacağı hususunda çoğunluk görüşü tarafından benzer değerlendirmeler yapılmış ve şikâyet bir dava olmadığından, karşı tarafın yanlış gösterilmesinin önemli olmadığı, asıl önemli hususun icra işlemlerinin düzeltilmesi olduğu ifade edilmiştir (**Pekcanitez/Simil**, s. 260-266, 306; **Çelik**, s. 404-405). Benzer şekilde bkz. **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 67-70; **Dönmez**, Meskeniyet, s. 42; **Arslan ve diğerleri**, s. 93-95, dn. 6. Ayrıca, bu bakımdan şikâyetin sadece şekli açıdan iki taraflı bir yargılama olduğu yönünde bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 261.

56 **Arslan ve diğerleri**, s. 93-95; **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 67-70; **Görgün/Börü/Kodakoglu**, s. 31; **Aşık ve diğerleri**, s. 66-67.

57 Bkz. yuk. III, D. Ayrıca bkz. yuk. dn. 39.

58 Üçüncü kişilerin söz konusu işlemde zarar gördükleri açıkça anlaşılmıyorsa bu işlemin iptalinde hukuki yararlarının bulunduğunu ispatlamaları gerektiği yönünde bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 244-245.

59 **Balaban**, s. 235, 289. Benzer şekilde bkz. **Arslan ve diğerleri**, s. 78; **Kuru**, El Kitabı, s. 66.

60 İcra mahkemesinin kural olarak, ancak ilgili kişilerin şikâyeti üzerine işlemin kanuna ve somut olaya uygunluğunu inceleyebildiği hususunda bkz. **Çelik**, s. 367, 416, 419-420. Benzer şekilde bkz. **Akkaya**, s. 852, 854; **Kuru**, Haciz, s. 324; **Arslan ve diğerleri**, s. 98, 351-352; **Kuru**, El Kitabı, s. 525-526; **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 72; **Aşık ve diğerleri**, s. 59, 69. Ancak kamu düzenine aykırı işlemlerde re'sen harekete geçme ilkesinin geçerli olduğu ve icra mahkemesinin bu işlemleri re'sen iptal edebileceği yönünde bkz. **Berkin**, s. 403-404; **Pekcanitez/Simil**, s. 374. Mukayeseli hukukta bazı ülkelerde şikâyet gibi teknik bir başvurunun dışında, hukuka aykırılığı ilgili merciye ihbar etme (bildirme) gibi daha basit prosedürler de öngörülmüştür. Böyle durumlarda söz konusu hukuka aykırılık kendiliğinden de dikkate alınabilir (bu konuda bkz. **Çelik**, s. 122, 131-132, 413).

katı bir uygulama benimsenir veya bu yol bir dava gibi görülür ise Yargıtayın burada ele alınan kararlarında olduğu gibi, takipte taraf olmayan eşin başvurusunun “husumet ehliyeti yokluğundan reddi”⁶¹ şeklindeki içtihatları ortaya çıkar. Bu da hem mercilerin asli görevlerini tam anlamıyla yerine getirememesine hem de bazı hukuki müessese ve yolların etkin kullanılamamasına sebep olabilir. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da görüldüğü üzere, borçlunun eşine şikâyet yoluna başvurma imkânı tanımayan bu yöndeki tutum, hak arama hürriyeti, adalete erişim, menfaat dengesi ve hukuki dinlenilme hakkı⁶² gibi temel hak ve hürriyetlere de uygun olmayıp⁶³, ilgililer bakımından önemli hak kayıplarına yol açmaktadır.

Doktrindeki eleştirilere ve söz konusu Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen⁶⁴ Yargıtayın konu hakkındaki tutumunun hâlen değişmediği görülmektedir⁶⁵. Bu nedenle herhangi bir hak ihlalinin doğmaması için konuyla ilgili olarak, menfaati ihlal edilen eşin de haciz işlemine karşı

-
- 61 Belirtmek gerekir ki, burada gerek katıldığımız Anayasa Mahkemesi kararlarında gerekse eleştirdiğimiz Yargıtay kararlarında şikâyetin zaman zaman bir dava gibi görüldüğünü ve davalara ilişkin (örneğin, “dava ehliyeti”, “dava açma hakkı”, “davacı” gibi) terimlerin kullanıldığını görmekteyiz. Bunun şikâyetin hukuki niteliğiyle (bu konuda bkz. **Pekcanitez/Simil**, s. 12-49) bağdaşmadığı ve hatalı bir kullanım olduğu kanaatindeyiz. Benzer yönde bkz. **Özekes/Çiftçi**, s. 2.
- 62 Şikâyet yoluna sadece tarafların değil, yapılan işlemten etkilenen ilgililerin de başvurabilmesi hukuki dinlenilme hakkının da bir sonucudur (**Özekes**, s. 145; **Pekcanitez/Simil**, s. 246). Nitekim bkz. ve karşı. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 27/f. 1 uyarınca, “*Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler*”.
- 63 İcra hukuku bakımından bu temel hak ve hürriyetlerin değerlendirilmesi hususunda bkz. **Özekes**, s. 35-40, 119 vd.
- 64 Belirtmek gerekir ki, bireysel başvuru neticesinde verilen kararların, benzer uyuşmazlıkları da etkileyip etkilemediği ve bu uyuşmazlıklara bakan mahkemeler için kesin hüküm teşkil edip etmediği konusundaki tartışmalar çalışmanın kapsamını aştığından burada bu konulara değinilmemiştir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için örneğin bkz. Semih Batur **Kaya**, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvurunun Etkinleştirilmesi: Kararlarının Bağlayıcılığı ve İcrası, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 57 vd.; İsmail **Köküsarı**, “Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının Kesinliği, Bağlayıcılığı ve Etkisi”, EBYÜHFD, C. XXII, S. 1-2, 2018, s. 1-56; ayrıca bkz. **Çelik**, s. 453, dn. 1848’deki yazarlar.
- 65 Örneğin, bu konuda yakın tarihli bir kararda, “*Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru sonucunda verdiği ihlal kararlarının sadece başvuruda bulunan kişi ve başvuruya konu idari işlem ya da karar açısından geçerli ve bağlayıcı olduğunun tabii bulunmasına, İİK’nın 82/1-12. maddesine dayalı haczedilmezlik şikâyetinde bulunma hakkının borçlunun şahsına sıkı sıkıya bağlı olup, şikâyetçinin meskeniyet şikâyetinde bulunma hakkının bulunmadığı...*” ifadelerine yer verilmiştir, Yarg. 12. HD., E. 2022/9146, K. 2023/1978, 23.03.2023 (Lexpera, E.T. 25.04.2025).

şikâyet yoluna başvurabilmesini sağlayacak şekilde kanunda açıkça düzenleme yapılması gerektiği kanaatindeyiz⁶⁶. Nitekim yukarıda ele alındığı üzere⁶⁷, hukukumuzda Cebrî İcra Kanunu Taslağında konuyla ilgili bir kanuni düzenleme çalışmasının olduğu görülmektedir. Kanun koyucu isabetli olarak, borçlunun eşine şikâyet yoluna başvurma imkânını açıkça sağlayan hükümlerle, konu hakkındaki tartışma ve tereddütlerin sonlandırılmasını istemektedir.

SONUÇ

Ailenin ve evlilik birliğinin korunması bakımından önem arz eden kurumlardan biri olan aile konutu için kanunda birtakım sınırlamalar (TMK m. 194) öngörülmüşse de haciz açısından bir engele yer verilmemiştir. Dolayısıyla tek başına aile konutu niteliği, bir evin haczedilmezliği sonucunu doğurmamaktadır. Bununla birlikte, bu konutun aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi olması durumunda, hâle münasip evden kaynaklı olarak söz konusu konutun haczedilemeyeceği (İİK m. 82/f. 1, b. 12) kabul edilmektedir.

Aile konutu niteliğinde olan hâle münasip bir evin, bu özelliğine rağmen icra memuru tarafından haczedilmesi üzerine, takipte taraf olmayan eşin icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurup başvuramayacağı konusu, doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalı olup, savunduğumuz görüşe göre takipte taraf olmayan eş de şikâyet yoluna (İİK m. 16-18) başvurabilir. Hatta borçlu olan eş, aile konutu niteliğini haiz hâle münasip evin haczedilmezliğinden feragat etse dahi bu durum, diğer eşin haczedilmezliği ileri sürme hakkını etkilemez ve bu eş haczedilmezlik şikâyetinde bulunabilir.

Öte yandan, aksinin savunulmasının (*yani sadece takibin tarafı olan eşin şikâyet yoluna başvurabileceği görüşünün*), ailenin ve ilgili kişilerin menfaatlerinin korunması düşüncesi, hak arama hürriyeti ve hukuki dinlenilme hakkı gibi temel hak ve hürriyetlere uygun olmadığı kanaatindeyiz. Doktrindeki görüşlere ve Anayasa Mahkemesinin istikrarlı kararlarına rağmen Yargıtayın da ısrarlı bir şekilde verdiği “takipte taraf olmayan eşin şikâyet yoluna başvuramayacağı” yönündeki kararları nedeniyle, ilgililerin temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmemesi için, bu konuda

66 Aynı yönde bkz. Çelik, s. 404; Döner, s. 150. Mukayeseli hukukta bu konudaki durum ve açıkça yapılan düzenlemeler için bkz. Çelik, s. 122, dn. 426, s. 127, s. 140, dn. 538.

67 Bkz. yuk. III, D.

menfaati ihlal edilen eşin de haciz işlemine karşı şikâyet yoluna başvurabilmesini sağlayacak şekilde kanunda düzenleme yapılması yerinde olur.

KAYNAKÇA

- Acar**, Faruk, Aile Hukukumuzda Aile Konutu - Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Akgün**, Şükran, Haczin Hukuki Niteliği, Der Yayınları, İstanbul 2020.
- Akil**, Cenk, “Yargıtay Kararları Işığında Hâline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m. 82/12)”, AÜHFD, C. 60, S. 4, 2011, s. 775-808.
- Akkaya**, Tolga, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, C. 11, 2009, s. 845-866.
- Akkıran**, Gülfem, Borçlunun Hâline Münasip Evinin Haczedilmezliği, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Aşık**, İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Aşık**, İbrahim/**Oruç**, Yakup/**Tok**, Ozan/**Saçar**, Ömer Faruk/**Aşit**, Recep, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Atakul Özata**, Ayça Handan, İcra ve İflâs Kanunu Kapsamında Tamamen Haczedilmezlik, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin, İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Aydın**, Muzaffer, Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.
- Aykutalp**, Aslı, “Anayasa Mahkemesi’nin 2016/10454 Başvuru Numaralı Kararı Nazarında Aile Konutunun Haczedilmezliğine İlişkin Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Selçuk Öztekin’e Armağan, C. 1, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 421-446.
- Balaban**, Bedriye Tuğçe, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İcra Teşkilatı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Bauer**, Thomas/**Stachelin**, Daniel, Basler Kommentar, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs Ergänzungsband zur 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017.
- Baygın**, Cem/**Nar**, Ahmet, Medeni Hukuk Dersleri-II Aile Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.
- Berkin**, Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1980.
- Bulut**, Nihat, Sanayi Devriminden Küreselleşmeye Sosyal Haklar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009.

Bulut, Uğur, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Hacedilmezlikten Feragat”, DEÜHFD, Prof. Dr. Burhan Ceyhan’a Armağan, C. 12, 2010, s. 1073-1103 (Feragat).

Çelik, Ferhat, Hacedilmezlik Kavramı ve Özel Kanunlarda Düzenlenen Hacedilmezlik Hâlleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

Döner, Kemal, Ailenin Korunması Bağlamında Aile Konutu Şerhi ve Şerhin Konutun Hazine ve Satışına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE, 2018.

Dönmez, Murat, “Aile Konutunun Haczi”, TBB Dergisi, S. 77, 2008, s. 349-358 (Aile Konutu).

Dönmez, Murat, İcra ve İflâs Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK. m. 82/12), (Borçlunun Hâline Münasip Evinin Hacedilmezliği), Güncel Yayınevi, İzmir 2009 (Meskeniyet).

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024.

Gaul, Hans Friedhelm, “Zur Problematik der Grundrechtsverletzungen in der Zwangsvollstreckung”, Grundrechtsverletzungen bei der Zwangsvollstreckung (wissenschaftliches Symposium, Syros, 1995), Herausgeber: Kostas E. Beys (Athen 1996), s. 27-51.

Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet, İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

Gruber, Urs Peter, Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, 2. Band, 6. Auflage, Herausgeber: Thomas Rauscher, Wolfgang Krüger, C. H. Beck, München 2020 (MüKoZPO/Gruber).

Işık, Serpil, “İcra Hukuku’nda Yoksulluğun Önlenmesinde Bir Araç Olarak Hacedilmezlik”, 6. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali “Yoksulluk” Tebliğler, Editör, Prof. Dr. Adem Sözüer, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 685-731.

Kaçak, Nazif, Açıklama ve İçtihatlarla Hacedilemezlik, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

Kaya, Semih Batur, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvurunun Etkinleştirilmesi: Kararlarının Bağlayıcılığı ve İcrası, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

Kılıçoğlu, Ahmet M., “Aile Konutu ve Konut Eşyası ile Sağlanan Koruma”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 527-544.

Kiraz, Taylan Özgür, “İsviçre Federal Mahkemesinin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikâyet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 561-566.

Köküarı, İsmail, “Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının Kesinliği, Bağlayıcılığı ve Etkisi”, EBYÜHFD, C. XXII, S. 1-2, 2018, s. 1-56.

Kren Kostkiewicz, Jolanta, SchKG Kommentar, Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen, 20. Auflage, Orell Füssli Verlag, Zürich 2020.

Kuru, Baki, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, AÜHFD, C. 19, S. 1, 1962, s. 277-326 (Haciz).

Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013 (El Kitabı).

Meier, Isaak/**Wyss**, Claudia, “Aktuelle Probleme der Zwangsvollstreckung aus Sicht des schweizerischen und türkischen Rechts”, Blätter für Schuldbetreibung und Konkurs, Konferenz der Betreibungs- und Konkursbeamten der Schweiz, 2010, s. 1-34.

Musielak, Hans-Joachim/**Voit**, Wolfgang/**Flockenhaus**, Jasmin, Zivilprozessordnung Kommentar, 20. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2023.

Musielak, Hans-Joachim/**Voit**, Wolfgang/**Lackmann**, Rolf, Zivilprozessordnung Kommentar, 20. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2023.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflâs Hukukunda; Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

Namlı, Mert, “Anayasa Mahkemesi’nin Aile Konutu Hakkında Haczedilemezlik Şikayetinin İleri Sürülmesine İlişkin 12.12.2019 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi”, LHD, C. 18, S. 211, 2020, s. 3085-3120.

Özbay, İbrahim, “İcra ve İflâs Hukukumuzda Haczedilemezlikten Feragat (İİK. m. 83/a)”, AÜEHFD, C. IX, S. 1-2, 2005, s. 543-567.

Özbay, İbrahim/**Karayaka**, Hüseyin, “İslam ve Türk İcra Hukukunda Borçlunun Hâline Münasip Evinin Haczedilemezliği”, EBYÜHFD, C. 29, S. 1, 2025, s. 281-317.

Özçelik, Volkan, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Özekes, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

Özekes, Muhammet/**Çiftçi**, Pınar, “Anayasa Mahkemesinin Aile Konutunun Haczedilemezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirme ve Eleştiriler”, Lexpera Blog (09.04.2020), <https://blog.lexpera.com.tr/anayasa-mahkemesinin-aile-konutunun-haczedilemezligi-hakkindaki-karari-degerlendirme/>, E.T. 25.04.2025.

Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.

Pekcanitez, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 11. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Pekcanitez, Hakan/**Simil**, Cemil, İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

Peters, Egbert, “Grundrechtsverletzungen in der Zwangsvollstreckung”, Grundrechtsverletzungen bei der Zwangsvollstreckung (wissenschaftliches Symposium, Syros, 1995), Herausgeber: Kostas E. Beys (Athen 1996), s. 53-62.

Postacioğlu, İlhan E./**Altay**, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

Taşpınar, Sema, Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri (Haczedilmezlik ve Nedenleri), Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 1994.

Taşpınar Ayvaz, Sema, “İcra ve İflâs Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve Hükümsüzlük”, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 1539-1552.

Topuz, Gökçen, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlâmsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, ERÜHFD, C. 3, S. 1, 2008, s. 271-291.

Tschümperlin, Dominic E., “Arrest unpfändbarer Vermögenswerte: Wie anfechten?”, Anwaltsrevue: Das Praxismagazin des schweizerischen Anwaltsverbandes, S. 420, 2019, s. 420-424.

Winkler, Thomas, Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, 4. Auflage, basierend auf der 1911 erschienenen 3. Auflage von Carl Jaeger, Herausgeber: Jolanta Kren Kostkiewicz, Dominik Vock, Schulthess Verlag, Zürich 2017.

Yıldırım, Mehmet Kâmil/**Deren-Yıldırım**, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.